

Yttrande

Diarienummer S2023/02208

Fysioterapeuterna tackar för möjligheten att lämna synpunkter på Promemorian Uppdrag att möjliggöra bättre tillgång till hälso- och sjukvård i hela landet genom främjande av etablering i glesbygd.

Sammanfattningsvis vill Fysioterapeuterna framföra:

Fysioterapeuterna motsätter sig utredningens förslag att lägga ner Lag om Fysioterapi (LOF) innan det finns ett för små vårdgivare fungerande alternativt upphandlingssystem på plats.

Fysioterapeuterna anser det mycket viktigt att även ensamverkande och mindre vårdgivares villkor, särskilt beaktas i utformningen av upphandlingar och avtal. Dessa vårdgivare bidrar till kompetensförsörjning på mindre orter, där inte underlag till större mottagningar finns.

Fysioterapeuterna anser att om regeringen väljer att gå vidare med utredningens förslag, är det av yttersta vikt för att säkra framtida kompetensförsörjning av fysioterapi, att förslagen genomförs i sin helhet.

Fysioterapeuterna ser med tillfredsställelse att utredningen framhåller att hälsofrämjande, förebyggande och rehabiliterande arbete behöver öka, och ser med glädje att utredningen även föreslår att regeringen gör en särskild översyn av olika professioners behov av reglerad specialisering. En sådan utredning är nu tillsatt, och det är viktigt att den tar hänsyn till fysioterapeuters villkor.

Förslag om nedläggning av LOF och LOL

Fysioterapeuterna anser att möjlighet till småskalig privat vårdverksamhet är en mycket viktig del av valfriheten i hälso- och sjukvården. Patientundersökningar visar genomgående en mycket hög patientnöjdhet med vårdgivare verksamma enligt Lag om Fysioterapi (LOF). En liten ägarledd vårdmottagning har, under förutsättning att avtalsvillkoren medger detta, förutsättningar möjlighet att bidra till att utveckla och anpassa tjänster och verksamhet efter patienters behov och lokal kontext.

Fysioterapeuterna ser en mycket allvarlig risk med att Lag om Fysioterapi föreslås läggas ner redan innan konsekvenser och utformning av utredningens övriga förslag kan överblickas. Fysioterapeuterna anser att utredningen inte tillräckligt tydligt belyser och problematiserar kring konsekvenser för patienter, kompetensförsörjning av fysioterapi och företag. Utredningen beskriver ingen tydlig bild av hur de 1321 fysioterapeuter som 2022 utförde över 2 miljoner behandlingar (SKR 2022) ska ersättas.

Fysioterapeuterna anser därför att en nedläggning av LOF innan ett nytt, för små vårdföretagare, fungerande upphandlingssystem finns på plats, riskerar att skapa stora problem med kompetensförsörjningen av fysioterapi framöver. Vi är därför både bekymrade och oroade över att LOF föreslås upphöra redan 2025, sannolikt långt innan eventuella riktlinjer för upphandling och ersättningssystem kan förväntas vara klara.

Denna osäkerhet delas av våra medlemmar, som beskriver överhängande risk för kompetensflykt och nedlagda fysioterapimottagningar som en konsekvens av förslagen.

Fysioterapeuterna motsätter sig därför utredningens förslag att lägga ner Lag om Fysioterapi (LOF), innan det finns ett för små vårdgivare fungerande alternativt upphandlingssystem på plats.

Förslag om förändringar i upphandlingslagstiftningen

Fysioterapeuterna anser att småskalig privat hälso- och sjukvårdsverksamhet erbjuder ett värdefullt komplement till övrigt utbud, och önskar se bättre möjligheter och villkor för företagande fysioterapeuter att driva och utveckla sitt företagande, än de som finns idag.

Vi delar utredningens uppfattning att traditionell LOU-upphandling inte fungerar väl för små vårdgivare vid upphandling av hälso- och sjukvårdstjänster och att mindre vårdgivare ofta missgynnas vid tilldelande av kontrakt.

Fysioterapeuterna välkomnar därför att utredningen föreslår en skärpning av lagstiftningen, så att små vårdgivares villkor ska beaktas vid upphandling av hälso- och sjukvårdstjänster, genom ändringar i LOU samt LUK. Likaså anser vi att det är ett bra förslag att Konkurrensverket ges i uppdrag att ta fram riktlinjer för, och tillsyn av, upphandlande myndigheters följsamhet till lagstiftningen.

Företag inom fysioterapi utgörs i mycket hög omfattning av enmans- eller fåmansföretag. En enskild företagare har sällan kapacitet att delta i flera upphandlingar samtidigt eller parallellt, då uppdraget då blir alltför omfattande. Samtidigt är möjligheten att ha fler kontrakt en förutsättning för att ett företag ska kunna säkra sin långsiktiga överlevnad vid tidsbegränsade avtal.

Enmansföretagaren behöver i högre omfattning än större företag med flera uppdragsgivare/kontrakt, en förutsebarhet med långsiktiga och stabila villkor för att ha möjlighet att investera i utrustning, lokaler och kompetensutveckling.

Fysioterapeuterna hade därför velat se att utredningens förslag ytterligare påtalat behovet att anpassa upphandlingar för de allra minsta företagen.

En statlig myndighet ska bemyndigas ta fram föreskrifter samt få ett tillsynsuppdrag

Fysioterapeuterna stöder förslaget.

En statlig myndighet bör ges i uppdrag att utvärdera gällande ersättningssystem

Fysioterapeuterna är av uppfattningen att ett ersättningssystem som stödjer en kunskapsbaserad fysioterapi av god kvalitet är en absolut förutsättning för god vård.

Fysioterapeuterna ställer sig bakom utredningens bedömning att för att säkerställa tillgång till jämlik vård i hela landet, bör regeringen ge Socialstyrelsen i uppdrag att se över principerna för de olika ersättningssystemen samt ta fram nationella rekommendationer på området.

Erfarenheterna från de vårdvalssystem enligt LOV som finns för fysioterapeuter visar på svårigheterna att vara företagare i ett system där ersättningar, övriga villkor och uppdrag ensidigt bestäms av regionerna

En liten vårdgivare blir extra utsatt och beroende av ett fungerande ersättningssystem. Overheadkostnader såsom lokaler, utrustning, digital infrastruktur, fortbildning, kvalitetsarbete mm, glöms ofta bort och "bakas in i" besöksersättning. Sällan tas hänsyn till faktiska kostnadsökningar vid höjningar av ersättningar, där höjning av ersättning ens förekommer.

Fysioterapeuterna ser även ett problem med att ersättningssystemen inte hänger med i utvecklingen av fysioterapeutiska åtgärder som sker när ny kunskap tillkommer. Detta medför att patienter inte alltid får vård enligt best practice. Här behövs en koppling till kunskapsstyrning och aktuell forskning, varför Fysioterapeuterna tillstyrker förslaget att Socialstyrelsen uppdras att ta fram nationella rekommendationer.

Upphandlingar som har pris som tilldelningskriterium, även om det är underställt kvalitet, utgör enligt Fysioterapeuternas uppfattning alltid en konkurrensnackdel för de minsta vårdgivarna, exempelvis den ensampraktiserande fysioterapeuten.

Digital Infrastruktur/sammanhållen journalföring /rimliga priser för små företagare

Utredningen påpekar svårigheten för små företag att delta i gemensam sammanhållen journalföring samt att dela information och data.

"En del av den kritik som framförts mot LOL och LOF är att regionerna inte kan ställa krav på sammanhållen journalföring och därmed kunna dela information med berörda vårdgivare på ett tillfredställande sätt." (sidan 68)

Fysioterapeuterna vill här särskilt påtala vikten av att det i framtida upphandlingsvillkor bör framgå att den digitala infrastrukturen är gemensam och tillgängliggörs för alla vårdgivare, såväl privata som offentliga. Detta framhålls även av myndigheter som E-hälsomyndigheten och Socialstyrelsen samt de statliga utredningarna om "Patientöversikter inom EES och Sverige" (SOU 2023:13) och "Effektiv och behovsbaserad digital vård (Ds 2023:27).

Digitaliseringen är en viktig del i omställningen till nära vård och ett medel för att nå mål om kvalitet, tillgänglighet och effektivitet. Digitalisering är även viktigt för att tillgodose människors individuella behov och förväntningar på vården. Ur ett patientsäkerhetsperspektiv är digitalisering också en förutsättning för att tillgången till viktig patientinformation görs tillgänglig för vårdens medarbetare.

Vårdgivare som etablerar sig i glest befolkade områden ska ha möjlighet att ansöka om statsbidrag.

Fysioterapeuterna ser en uttalad risk för att problemen med kompetensförsörjning av fysioterapi i glesbygd förvärras i det fall LOF läggs ned. Fysioterapeuterna har genom åren fått många signaler från företagande medlemmar om svårigheterna att verka i glesbygd. Detta gäller inte enbart utpräglade glesbygds-län utan även mindre orter i andra regioner. Fysioterapeuterna skulle här också vilja lyfta och problematisera kring vårdval som upphandlingsform, där det uttalade syftet är konkurrens till lägsta möjliga ersättning. Detta omöjliggör vårdföretagande både i glesbygd, och även i "vårdglesa" områden så som i vissa socio-ekonomiskt utsatta områden, där det visat sig vara mycket svårt att driva en fysioterapimottagning med nuvarande ersättningsmodeller.

Fysioterapeuterna delar därför utredningens uppfattning att det finns anledning att vidta stödåtgärder för att förbättra möjligheter till att etablera och driva hälso- och sjukvård i dessa "vårdglesa" områden.

Fysioterapeuterna känner sig dock tveksamma till om utredningens förslag om ett statsbidrag till i glesbygd redan verksamma vårdgivare är potent nog att göra en reell skillnad för viljan eller möjligheten att etablera sig. Vi ställer oss också tveksamma till förslagets utformning där bidraget ska sökas i efterskott. Vår bedömning är att osäkerheten om man kommer att vara berättigad till bidraget, i kombination med den administrativa ansökningsprocessen där en rad olika villkor behöver vara uppfyllda, minskar sannolikheten att en liten vårdgivare ser en möjlighet med förslaget.

Fysioterapeuterna delar utredningens bild av att det krävs ytterligare åtgärder för att uppnå målsättningen om jämlik vård i glest befolkade områden.

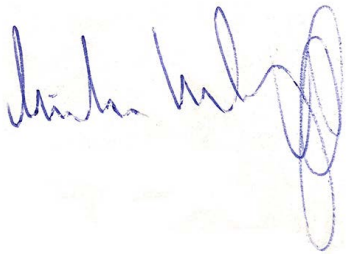
Förslaget att kunskap om glesbygdsmedicin bör ingå i relevanta vårdutbildningar och i fortbildningsinsatser för hälso- och sjukvårdens medarbetare är bra.

Likaså ser vi det önskvärt att förutsättningarna för forskning rörande primärvård i allmänhet, och i glest befolkade områden i synnerhet, bör stärkas. Det bör dock särskilt poängteras vikten av att forskningen bedrivs interprofessionellt. Ett väl fungerande team som arbetar tillsammans med patienten mot ett gemensamt mål där alla professioners olika kompetenser tillvaratas på bästa sätt har i forskning visat sig effektivt, och är även i linje med fokusförflyttningen i omställningen till nära vård.

Avslutningsvis vill Fysioterapeuterna framföra att vi i stort delar problembilden utredningen tecknar av brister i arbetsmiljön, både för fysioterapeuter och övriga professioner i primärvården, och att detta bidrar till utmaningar med kompetensförsörjningen. Vi delar också bedömningen att ersättningsystem som inte stödjer och medger vård efter behov, utan i stället premierar vård till patienter med lättare besvär, bidrar till etisk stress och minskad arbetstillfredsställelse för professionerna.

Fysioterapeuternas uppfattning är, att för att möta hälso- och sjukvårdens framtida behov behöver samverkan över organisations- och verksamhetsgränser, och mellan professioner, få en viktig och central plats i utveckling av framtida system.

Stockholm 2023-10-31

Cecilia Winberg,

Förbundsordförande Fysioterapeuterna